

वर्ग : बी. ए. भाग : 3

संस्कृत (विशेष)

जून २०१२ पासून लागू होणा-या अभ्यासक्रमासाठी समकक्षता

अ.क.	नवीन अभ्यासक्रम
1	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 7 (सत्र 5 वे) वेद
	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 12 (सत्र 6 वे) उपनिषदे
2	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 8 (सत्र 5 वे) दर्शन
	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 13 (सत्र 6 वे) धर्मशास्त्र
3	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 9 (सत्र 5 वे) तर्कशास्त्र
	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 14 (सत्र 6 वे) वैदिक साहित्याचा इतिहास
4	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 10 (सत्र 5 वे) साहित्यशास्त्र
	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 15 (सत्र 6 वे) वैदिकोत्तर संस्कृत साहित्य
5	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 11 (सत्र 5 वे) पुरातत्वविद्या
	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 16 (सत्र 6 वे) व्याकरण

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

वर्ग : बी. ए. भाग – 3

संस्कृत (विशेष स्तर)

सत्र पद्धतीनुसार अभ्यासक्रम जून २०१२ पासून

सत्र – ९ : पेपर क्रमांक ७

शीर्षक : वेद

पाठ्यपुस्तक : वेदसौरभम, शि. वि. प्रकाशन, कोल्हापूर

उद्दिष्टे :

- 1) प्राचीन भारतीय संस्कृतीचा ठेवा असणा-या वेदांचा परिचय करून देणे
- 2) वेद आणि विज्ञान व अध्यात्म यांचा संबंध शिकविणे
- 3) वेदकालिन नैतिक व सांस्कृतिक जीवनांचा परिचय करून देणे
- 4) वैदिक भाषेच्या वैशिष्ट्यांचा परिचय करून देणे

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

प्रश्न १.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न (बहुपर्यायी)	—	6 गुण
प्रश्न २.	भाषांतर करा (3 पैकी 2)	—	08 गुण
प्रश्न ३.	ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा (3 पैकी 2)	—	08 गुण
प्रश्न ४.	सामान्य प्रश्न / सामान्य प्रश्न	—	10 गुण
प्रश्न ५.	विवेचक परिच्छेद लिहा (3 पैकी 2)	—	8 गुण

40 गुण

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

वर्ग : बी. ए. भाग – 3

संस्कृत (विशेष स्तर)

सत्र पद्धतीनुसार अभ्यासक्रम जून २०१२ पासून

सत्र – ५ : पेपर क्रमांक ८

शीर्षक : दर्शन

पाठ्यपुस्तक : वेदान्तसार ऑफ सदानन्द यति

उद्दिष्टे :

- 1) संस्कृतमधील तत्त्वज्ञानाचा परिचय करून देणे
- 2) अद्वैत वेदांताची ओळख करून देणे
- 3) भारतीय आध्यात्मिक व सांस्कृतिक मूल्यांचा व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी उपयोग करण्याचे विद्यार्थ्यांना शिकविणे
- 4) भारतीय दर्शनांचा परिचय करून देणे

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

प्रश्न १.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न (बहुपर्यायी)	—	6 गुण
प्रश्न २.	भाषांतर करा (3 पैकी 2)	—	08 गुण
प्रश्न ३.	ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा (3 पैकी 2)	—	08 गुण
प्रश्न ४.	सामान्य प्रश्न / सामान्य प्रश्न	—	10 गुण
प्रश्न ५.	विवेचक परिच्छेद लिहा (3 पैकी 2)	—	8 गुण

40 गुण

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

वर्ग : बी. ए. भाग – 3

संस्कृत (विशेष स्तर)

सत्र पद्धतीनुसार अभ्यासक्रम जून २०१२ पासून

सत्र – ५ : पेपर क्रमांक ९

शीर्षक : तर्कशास्त्र

पाठ्यपुस्तक : तर्कसंग्रह ऑफ अन्नभट्ट

उद्दिष्टे :

- 1) प्राचीन भारतीय दर्शनशास्त्रांचा परिचय करून देणे
- 2) प्राचीन भारतीय तर्कशास्त्राचा परिचय करून देणे
- 3) प्राचीन भारतीय प्रमाण विचारांचा परिचय करून देणे
- 4) संस्कृत तर्कशास्त्राचे आकलन करून घेण्याची क्षमता निर्माण करणे

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

प्रश्न १.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न (बहुपर्यायी)	—	6 गुण
प्रश्न २.	परिच्छेद लिहा (3 पैकी 2)	—	08 गुण
प्रश्न ३.	संक्षिप्त टीपा लिहा (6 पैकी 4)	—	08 गुण
प्रश्न ४.	पूर्ण स्पष्टीकरण करा (3 पैकी 2)	—	08 गुण
प्रश्न ५.	सामान्य प्रश्न / सामान्य प्रश्न	—	10 गुण

40 गुण

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

वर्ग : बी. ए. भाग – 3

संस्कृत (विशेष स्तर)

सत्र पद्धतीनुसार अभ्यासक्रम जून २०१२ पासून

सत्र – ५ : पेपर क्रमांक १०

शीर्षक : साहित्यशास्त्र

पाठ्यपुस्तक : काव्यप्रकाश ऑफ भम्मर उल्लास 1, 2 व 10

उद्दिष्टे :

- 1) संस्कृत भाषेच्या वैशिष्ट्यांची ओळख करून देणे
- 2) संस्कृतमधील अलंकाराची ओळख करून देणे
- 3) संस्कृत साहित्याची गोडी निर्माण करणे
- 4) संस्कृत काव्य निर्माण करण्याची आवड निर्माण करणे

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

प्रश्न १.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न (बहुपर्यायी)	—	6 गुण
प्रश्न २. अ)	स्पष्टीकरणात्मक टीपा लिहा (6 पैकी 4)	—	08 गुण
ब)	सविस्तर टीपा लिहा. (2 पैकी 1)	—	08 गुण
	(उल्लास 1 व 2 वर आधारित)		
प्रश्न ३.	अलंकाराचे लक्षण सोदाहरण स्पष्ट करा (3 पैकी 2)	—	08 गुण
प्रश्न ४.	अलंकाराच्या जोडीतील साम्यभेद स्पष्ट करा	—	05 गुण
प्रश्न ५.	परिच्छेद लिहा (2 पैकी 1)	—	05 गुण
	(वेदांगावर आधारित)	—————	
			40 गुण

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

वर्ग : बी. ए. भाग – 3

संस्कृत (विशेष स्तर)

सत्र पद्धतीनुसार अभ्यासक्रम जून २०१२ पासून

सत्र – ५ : पेपर क्रमांक ११

शीर्षक : पुरातत्त्व विद्या

पाठ्यपुस्तक : भारतीय पुराविद्या परिचय – शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

उद्दिष्टे :

- 1) संस्कृत हस्तलिखिते आणि शिलालेख यांच्या अभ्यासासाठी प्रेरणा देणे
- 2) संस्कृत पुराविद्येचा परिचय करून देणे
- 3) संस्कृत पुराविद्येच्या संशोधनासाठी प्रेरीत करणे
- 4) प्राचीन ऐतिहासिक माहितीचा परिचय करून देणे. त्यातून सांस्कृतिक ठेवा जतन करण्याविषयी आवड निर्माण करणे

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

प्रश्न १.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न (बहुपर्यायी)	—	6 गुण
प्रश्न २.	भाषांतर करा (शिलालेखांवर आधारित)	—	10 गुण
प्रश्न ३.	परिच्छेद लिहा (6 पैकी 4)	—	16 गुण
प्रश्न ४.	सामान्य प्रश्न / सामान्य प्रश्न	—	08 गुण

40 गुण

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

वर्ग : बी. ए. भाग – 3

संस्कृत (विशेष स्तर)

सत्र पद्धतीनुसार अभ्यासक्रम जून २०१२ पासून

सत्र – ६ : पेपर क्रमांक १२

शीर्षक : उपनिषदे

पाठ्यपुस्तक : ब्राम्हणोपनिषदामृतम्, शिवाजी विद्यापीठ प्रकाशन, कोल्हापूर

उद्दिष्टे :

- 1) प्राचीन भारतीय ब्राह्मण ग्रंथांचा परिचय त्यातील वैशिष्ट्यांसह करून देणे
- 2) प्राचीन भारतीय तत्त्वज्ञानाचा परिचय करून देणे
- 3) उपनिषदांमधील कथांचा वैशिष्ट्यांसह परिचय करून देणे
- 4) प्राचीन भारतीय संस्कृतीचा ठेवा असणा-या मूळ तत्त्वज्ञानाचे महत्त्व सांगून त्याच्या संशोधनासाठी प्रेरीत करणे

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

प्रश्न १.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न (बहुपर्यायी)	—	6 गुण
प्रश्न २.	भाषांतर करा (3 पैकी 2)	—	08 गुण
प्रश्न ३.	ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा (3 पैकी 2)	—	08 गुण
प्रश्न ४.	सामान्य प्रश्न / सामान्य प्रश्न	—	10 गुण
प्रश्न ५.	परिच्छेद लिहा (3 पैकी 2)	—	8 गुण

40 गुण

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

वर्ग : बी. ए. भाग – 3

संस्कृत (विशेष स्तर)

सत्र पद्धतीनुसार अभ्यासक्रम जून २०१२ पासून

सत्र – ६ : पेपर क्रमांक १३

शीर्षक : धर्मशास्त्र

पाठ्यपुस्तक : मनुस्मृति :- अध्याय ७

उद्दिष्टे :

- 1) मनुस्मृतीतील राजधर्माचा परिचय करून देणे
- 2) प्राचीन भारतीय राजनीतिची ओळख करून देणे
- 3) प्राचीन संस्कृतमधील स्मृती ग्रंथांची ओळख करून देणे
- 4) आजच्या काळात तत्कालिन राजनीतिची उपयुक्तता प्रतिपादन करणे

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

प्रश्न १.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न (बहुपर्यायी)	—	6 गुण
प्रश्न २.	भाषांतर करा (3 पैकी 2)	—	08 गुण
प्रश्न ३.	ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा (3 पैकी 2)	—	08 गुण
प्रश्न ४.	सामान्य प्रश्न / सामान्य प्रश्न	—	10 गुण
प्रश्न ५.	परिच्छेद लिहा (3 पैकी 2)	—	8 गुण

40 गुण

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

वर्ग : बी. ए. भाग – 3

संस्कृत (विशेष स्तर)

सत्र पद्धतीनुसार अभ्यासक्रम जून २०१२ पासून

सत्र – ६ : पेपर क्रमांक १४

शीर्षक : वैदिक साहित्याचा इतिहास

पाठ्यपुस्तक :

उद्दिष्टे :

- 1) प्राचीन वेदकालिन संस्कृतीची व इतिहासाची ओळख करून देणे
- 2) ब्राह्मण व उपनिषद या साहित्यातील कथा व तत्त्वज्ञानाची ओळख करून देणे
- 3) सहा वेदांगांचा परिचय करून देणे
- 4) प्राचीन भारतीय संस्कृती व परंपरेचा ठेवा असणा-या संस्कृत ग्रंथांच्या अभ्यासाची रुची निर्माण करणे

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

प्रश्न १.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न (बहुपर्यायी)	—	6 गुण
प्रश्न २.	विवेचक परिच्छेद लिहा (3 पैकी 2)		
	(ब्राम्हण ग्रंथ व उपनिषदांवर आधारित) —		14 गुण
प्रश्न ३.	सामान्य प्रश्न / सामान्य प्रश्न	—	12 गुण
	(वेदांवर आधारित)		
प्रश्न ४.	विवेचक परिच्छेद लिहा (3 पैकी 2)	—	8 गुण
	(वेदांगावर आधारित)	—————	

40 गुण

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

वर्ग : बी. ए. भाग – 3

संस्कृत (विशेष स्तर)

सत्र पद्धतीनुसार अभ्यासक्रम जून २०१२ पासून

सत्र – ६ : पेपर क्रमांक १५

शीर्षक : वैदिकोत्तर साहित्य

पाठ्यपुस्तक : भामिनी विलास : ऑफ पंडितराज जगन्नाथ (प्रास्ताविक विलास : only)

उद्दिष्टे :

- 1) अभिजात संस्कृत साहित्याचा परिचय करून देणे
- 2) संस्कृत गीतिकाव्याची वैशिष्ट्ये शिकविणे
- 3) पंडितराज जगन्नाथाच्या काव्यशैलीचा परिचय करून देणे
- 4) भामिनी विलास या काव्यातील दृष्टांतांची व्यवहारिक जीवनात उपयुक्तता स्पष्ट करून सांगणे

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

प्रश्न १.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न (बहुपर्यायी)	—	6 गुण
प्रश्न २.	भाषांतर करा (चार ओळींचे) (3 पैकी 2)	—	08 गुण
प्रश्न ३.	ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा (3 पैकी 2)	—	08 गुण
प्रश्न ४.	सामान्य प्रश्न / सामान्य प्रश्न	—	08 गुण
प्रश्न ५.	परिच्छेद लिहा (3 पैकी 2)	—	10 गुण

40 गुण

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

वर्ग : बी. ए. भाग – 3

संस्कृत (विशेष स्तर)

सत्र पद्धतीनुसार अभ्यासक्रम जून २०१२ पासून

सत्र – ६ : पेपर क्रमांक १६

शीर्षक : व्याकरण

पाठ्यपुस्तक : संस्कृत व्याकरण प्रबोध – शिवाजी विद्यापीठ प्रकाशन, कोल्हापूर

उद्दिष्टे :

- 1) संस्कृतमधील व्याकरण परंपरेचा परिचय करून देणे
- 2) संस्कृतमधील समासांचा परिचय करून देणे
- 3) संस्कृत भाषेच्या पठण – लेखन संभाषण कौशल्याचा विकास करणे
- 4) संस्कृतमधील शास्त्रीय व तांत्रिक विषयाची ओळख करून देणे

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

प्रश्न १.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न (बहुपर्यायी)	—	6 गुण
प्रश्न २.	सूत्रांचे स्पष्टीकरण करा (3 पैकी 2) (संधी प्रकरण)	—	08 गुण
प्रश्न ३.	सूत्रांचे स्पष्टीकरण करा (3 पैकी 2) (समास प्रकरण)	—	08 गुण
प्रश्न ४.	परिच्छेद लिहा (3 पैकी 2)	—	08 गुण
प्रश्न ५.	सामान्य प्रश्न / सामान्य प्रश्न	—	10 गुण

40 गुण

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

वर्ग : बी. ए. भाग : 3

संस्कृत (विशेष)

जून २०१२ पासून लागू होणा-या अभ्यासक्रमासाठी समकक्षता

अ. क.	जुना अभ्यासक्रम	अ. क.	नवीन अभ्यासक्रम
1	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 4 वेद आणि उपनिषदे	1	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 7 (सत्र 5 वे) वेद
			अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 12 (सत्र 6 वे) उपनिषदे
2	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 5 धर्मशास्त्र आणि दर्शन	2	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 8 (सत्र 5 वे) दर्शन
			अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 13 (सत्र 6 वे) धर्मशास्त्र
3	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 6 वैदिक साहित्याचा इतिहास आणि तर्कशास्त्र	3	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 9 (सत्र 5 वे) तर्कशास्त्र
			अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 14 (सत्र 6 वे) वैदिक साहित्याचा इतिहास
4	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 7 साहित्यशास्त्र व वैदिकोत्तर संस्कृत साहित्य	4	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 10 (सत्र 5 वे) साहित्यशास्त्र
			अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 15 (सत्र 6 वे) वैदिकोत्तर संस्कृत साहित्य
5	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 8 व्याकरण व पुरातत्वविद्या	5	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 11 (सत्र 5 वे) पुरातत्वविद्या
			अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 16 (सत्र 6 वे) व्याकरण